

NIEUWSBRIEF MULTIPLUS

januari 2012

Is dit de eerste keer dat u onze nieuwsbrief ontvangt? Neem dan zeker onze vorige nieuwsbrieven eerst even door. Deze zijn terug te vinden op <http://www.multiplus.be/nieuwsbrief.php>.

VOORAF: DIENSTMEDEDELING

Wegens zwangerschapsverlof van de coördinator van Multiplus zal er pas komende zomer een volgende nieuwsbrief verspreid worden. Ook de werking van Multiplus zal hierdoor tijdelijk beperkt zijn.

DE TOEKOMST VAN MULTIPLUS

In de vorige nieuwsbrief lieten wij weten dat Multiplus sinds 1 september 2011 nog slechts halftijds gefinancierd werd, met dank aan het VVKBuO. Zoals gezegd, zetten we de gesprekken met een aantal andere partners verder om de werking van Multiplus te kunnen continueren en rekenden we daarbij vooral op de lopende gesprekken met het kabinet van Minister Vandeurzen. Met veel plezier kunnen we nu laten weten dat door bemiddeling van het kabinet ons een eenmalige subsidiëring van 20.000 Euro werd toegekend door het VAPH. Daarmee kunnen we ook het aanbod van Multiplus voor de welzijnsvoorzieningen het komende jaar continueren. Het kabinet zal verdere gesprekken voeren met de welzijnsvoorzieningen om een meer continue financiering te kunnen voorzien.

SPECIFIEKE INFORMATIE VVKBUO

Inventarisatie Delta-scholen VVKBuO

Vanuit het VVKBuO willen we graag een volledige inventarisatie opstellen van de zogenaamde Delta-scholen binnen de koepel. Met name gaat het dan om de scholen die:

Leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen ondersteunen waarbij ernstige meervoudige beperkingen gedefinieerd worden als:

**Diep verstandelijke handicap: IQ beneden 20 à 25, of ontwikkelingsleeftijd beneden de 2 jaar (niet of uiterst beperkte verbale communicatie vormt hierbij een indicatie)*

**Met bijkomende ernstige sensorische en/of motorische beperkingen.*

Via de diocesane hoofdbegeleiders werden de meeste scholen intussen in kaart gebracht. Het voorlopige overzicht vindt u op: <http://www.multiplus.be/vvkbuo.php#inventaris>. De volgende nieuwsbrief zal in principe enkel nog verstuurd worden naar deze Delta-scholen van het VVKBuO (en de andere nieuwsbriefabonnees), om te vermijden dat we andere scholen onnodig belasten. Indien uw school geen Delta-school is, maar u toch de nieuwsbrief wil blijven ontvangen, kan u dit laten weten via Multiplus.buo@vsko.be.

Vorming De Vijf Wijzer 8/12/11 en 9/12/11

Op 8 en 9 december 2011 organiseerde Multiplus in Leuven een tweedaagse vorming over De Vijf Wijzer, ontwikkeld in Nederland en bestaande uit assessment, leerlijnen, activiteitenkaarten en een leerlingvolgsysteem voor leerlingen met een IQ < 35. Marja Pasman en Thea de Graaf, medeontwikkelaars van De Vijf Wijzer, verzorgden deze tweedaagse. De inhoud van deze vorming werd erg gesmaakt. Wel werd de vraag gesteld om voortaan een vervolgtraject te voorzien, zodat de eigenlijke toepassing van De Vijf Wijzer in de eigen school uitgeprobeerd en opgevolgd zou kunnen worden. Gezien het succes van deze vorming en het feit dat heel wat geïnteresseerden niet konden deelnemen wegens 'volzet', is het onze bedoeling hierrond volgend schooljaar opnieuw een vormingsaanbod te doen. We houden u op de hoogte!

INFORMATIEVERSPREIDING EN –UITWISSELING

INTERESSANT: Zintuiglijke vieringen

Op 15 mei 2012 van 13u30 tot 16u is er tijdens een vergadering van de commissie pastoraal van het Vlaams welzijnsverbond een open overleg over zintuiglijke vieringen. Volgend schooljaar worden twee identieke studiedagen gepland rond dit thema voor scholen van het VVKBuO en voorzieningen van welzijn. Er gebeuren al mooie zaken in de scholen en voorzieningen. De commissie wil nu pastores en pastoraal geïnteresseerden samenbrengen met specialisten die met muziektherapie, snoezelen en andere therapieën vanuit het zintuiglijke met mensen met een handicap werken. Ervaringen met pastoraal zijn zeker niet nodig. Het doel is van elkaar te leren en samen te brainstormen over mogelijkheden en ingangspoorten om pastoraal te vieren met de leerlingen en bewoners. Dit om de

geplande studiedagen inhoudelijk mee vorm te geven en hier eventueel een visie en/of inspiratiebrochure uit te laten groeien.

Mensen die hierin willen inspireren en mee in gesprek willen gaan op 15 mei, kunnen contact opnemen met Els Van Schelvergem, pastoraal verantwoordelijke van het VVKBuO: Els.VanSchelvergem@vsko.be.

INTERESSANT: Recht op onderwijs: gluren bij de burens

Ook in Nederland probeert men reeds langer voor kinderen en jongeren met ernstige meervoudige beperkingen een kwaliteitsvol onderwijsaanbod te realiseren, met ondersteuning vanuit de zorgsector. Beleidsmatig stoot men er echter ook op heel wat grenzen en zijn er nog heel wat werkpunten. Voor wie hierover meer wil weten en de parallellen met de Vlaamse situatie wil ontdekken: op <http://www.vgn.nl/artikel/9076#> kan u onder meer enkele beleidsrapporten hierover raadplegen.

INTERESSANT: SEN-SEO Doos

Het Steunpunt Expertise Netwerken (SEN) biedt sinds kort de SEN-SEO Doos te koop aan, een bundeling van producten die voortvloeiden uit hun projectwerk rond emotionele ontwikkeling bij personen met een verstandelijke handicap. De aangeboden boeken en instrumenten bieden handvatten om het emotionele niveau van personen met een verstandelijke handicap in te schatten en dit te vertalen in de begeleidingspraktijk. Meer informatie vindt u op: <http://www.senzw.be/wg/werkgroep-sociaal-emotionele-ontwikkeling/content/emotionele-ontwikkeling-bij-mensen-met-een-verstandelijke-beperking-project-sen-seo>.

INTERESSANT: Doedels

Vorig jaar berichtten we over het handboek "Doedels", ontwikkeld in Nederland, dat inspiratie biedt om mensen met ernstige meervoudige beperkingen actief het vertrouwde dagelijkse leven te laten beleven. Het biedt uitleg over hoe je hen bijvoorbeeld kan betrekken bij ramen lappen, stofzuigen, de auto wassen... De grote sterkte van Doedels is dat ze zich richten op mensen met ernstige meervoudige beperkingen vanaf 12 jaar en expliciet de kaart trekken van leeftijdsadequate activiteiten. Doedels heeft nu ook een eigen website: <http://www.methodedoedels.nl>, waarop onder meer informatie te vinden is over de training die sinds oktober 2011 wordt aangeboden.

INTERESSANT: Actie-reactie-materiaal

Uit onderzoek blijkt dat heel wat personen met ernstige meervoudige beperkingen inzicht kunnen verwerven in basale actie-reactie-gebeurtenissen. Voor kinderen kan speelgoed dat aanstuurbaar is met een externe schakelaar hiervan een mooie toepassing vormen. Inspiratie voor creatievelingen en aankopen vindt u bijvoorbeeld op <http://www.schakelspeelgoed.nl>. Modem (<http://modem.kinsbergenvzw.be>) biedt regelmatig bijscholing aan voor wie zelf actie-reactie-materiaal, ook op computer, wil ontwikkelen.

INTERESSANT: Bewogen bewegen

De sport- en bewegingsdienst van DVC Heilig Hart bundelde haar jarenlange ervaring met bewegingsrecreatie voor personen met meervoudige beperkingen in het boek "Bewogen bewegen", in samenwerking met het Publicatiefonds van de Bond voor Lichamelijke Opvoeding. U vindt er theoretische handvatten in terug, maar vooral veel concrete ideeën over hoe u hierrond in de praktijk met uw leerlingen/cliënten aan de slag kan gaan. Meer informatie: <http://www.bvlo.be/nl/x/789/boek-bewogen-bewegen-gelanceerd>.

INTERESSANT: Verlies en rouw

Leren omgaan met verlies en rouw wordt reeds langer erkend als een belangrijk thema bij personen met een verstandelijke handicap en hun omgeving. Steeds meer wordt ook denkwerk verricht over hoe hierrond met mensen met een diep verstandelijke handicap kan gewerkt worden.

Zo startte de Schotse organisatie PAMIS (<http://www.pamis.org.uk/page.php?id=70>) hier een project rond op. In een pilootstudie werden volgende vaststellingen gedaan:

-Met betrekking tot de persoon met ernstige meervoudige beperkingen:

het is belangrijk dat zij verlies en rouw op hun manier begrijpen; zij voelen zelf ook verlies en rouw aan; er is wat dat betreft momenteel weinig aandacht voor deze specifieke doelgroep

-Ondersteuning voor deze mensen zou kunnen inhouden:

zij moeten voorbereid worden op rouw; zij moeten kunnen participeren aan begrafenissen en rouwrituelen; via sensorisch werken zouden we moeten trachten toegang te krijgen tot hun verdriet; hun omgeving zou hierrond training moeten krijgen

-Met betrekking tot de ondersteuners betrokken bij personen met ernstige meervoudige beperkingen:

zij krijgen zelf vaak weinig ondersteuning bij het ervaren van verlies van personen die ze begeleid hebben; sociale ondersteuningsnetwerken brokkelen vaak af na het verlies van een dierbare; ook professionele begeleiders ervaren rouw en verlies

-Ondersteuning voor de omgeving zou kunnen inhouden:

aanbod van workshops/groepscoaching; de unieke noden van gezinnen die een persoon met ernstige meervoudige beperkingen ondersteund hebben moeten erkend worden; deze gezinnen zouden nadien in contact moeten kunnen blijven met de scholen/voorzieningen die hun familielid ondersteunden; ook professionelen moeten ondersteund worden in het verlies van een persoon die ze begeleid hebben.

PAMIS wil de ondersteuning van personen met ernstige meervoudige beperkingen en hun omgeving bij rouw en verlies helpen verbeteren. Met de leerlingen/cliënten zou men hierrond multi-sensorisch gaan werken, verder zal men workshops en trainingmateriaal voor de ondersteuners ontwikkelen. We houden u op de hoogte van verdere resultaten die uit dit project voortvloeien.

INTERESSANT: Multi-sensory storytelling

Onze collega's van de universiteit van Keulen, die net als Multiplus werkten rond multi-sensory storytelling (MSST) voor personen met ernstige meervoudige beperkingen (zie vorige nieuwsbrieven), brachten recent een boek uit over deze methodiek. Het boek omvat een overzicht met bijdragen vanuit verschillende landen (waaronder België, vertegenwoordigd door Multiplus), waarin de met MSST opgedane ervaringen worden toegelicht. Voor meer informatie over dit boek

(Fornefeld, B. (2011). *Multi-Sensory Storytelling. An Idea gets through*. Münster: LIT Verlag.), kan u contact opnemen via Multiplus.buo@vsko.be. Het boek kost 19,90 Euro excl. verzendingskosten. Onze handleiding bij deze activiteit vindt u nog steeds op <http://www.multiplus.be/informatiedocs/handleiding%20MSST.pdf>.

INTERESSANT: De Blauwe Gids

Via <http://www.deblauwegids.nl> kan u De Blauwe Gids raadplegen en bestellen, waarin een overzicht geboden wordt van accommodaties en reisorganisaties die een aanbod doen voor personen met een handicap, in Nederland en daarbuiten. Onder meer aangepaste verblijven voor personen met ernstige meervoudige beperkingen komen hierin aan bod.

INTERESSANT: Op naar een nieuw hulpmiddelenbeleid?

Net zoals vele anderen, doen heel wat personen met ernstige meervoudige beperkingen regelmatig een beroep op allerlei hulpmiddelen en aanpassingen. Het proces om op het juiste moment het juiste hulpmiddel ter beschikking te krijgen, loopt vaak allesbehalve vlot. Het samenwerkingsverband Zeg-Nu-Zelf netwerk, waarvan onder meer Modem deel uitmaakt, heeft deze knelpunten alsook aanzetten tot een beter hulpmiddelenbeleid uitgeschreven in een visietekst, terug te vinden op:

http://modem.kinsbergenvzw.be/images/stories/modem/docs/visietekst_hulpmiddel_enbeleid2_0.pdf.

INTERESSANT: Schaduwrapport GRIP

Op 1 december 2011 stelde GRIP (Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap) haar schaduwrapport voor, dat een kritische reflectie biedt bij de Belgische implementatie van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. U kan het rapport hier raadplegen: http://www.gripvzw.be/index.php?option=com_content&view=article&id=523:grip-brengt-het-eerste-schaduwrapport-vn-verdrag-&catid=34:vn-verdrag&Itemid=53. Onder meer het niet-waarmaken van recht op onderwijs voor alle kinderen met een handicap, waaronder kinderen met ernstige meervoudige beperkingen, wordt hierin aan de kaak gesteld!

Spread the news... wissel via Multiplus informatie uit!

...over studiedagen, vormingen

Woonde u recent een studiedag of vorming bij over een onderwerp dat relevant is m.b.t. personen met ernstige meervoudige beperkingen? Bezorg ons dan een verslag, een overzicht van de verkregen informatie en we plaatsen dit op onze site. Op die manier kunnen ook anderen er iets van opsteken!

...over eigen innoverende projecten

Mogelijk ontwikkelde u zelf, vanuit uw dienst, school... een bijzondere activiteit, methodiek... voor de doelgroep van mensen met ernstige meervoudige beperkingen. Bezorg ons de nodige informatie en dan vermelden we deze op de Multiplus-website. Op die manier kan uw project inspirerend zijn voor anderen!

PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK

Huidig onderwijsaanbod voor personen met ernstige meervoudige beperkingen

Lies De Pauw en Hanne Engels, masterstudenten orthopedagogiek van de KU Leuven, zullen in de loop van dit schooljaar observeren in verschillende klassen waar leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen ondersteund worden en een gesprek hebben met betrokken leerkrachten. Hun bedoeling is in kaart te brengen welke onderwijsleeractiviteiten aan deze leerlingen aangeboden worden en met welk doel, alsook hoe de klasorganisatie er tijdens zulke onderwijsmomenten uitziet. Meer informatie over dit onderzoek kan u verkrijgen via Multiplus.buo@vsko.be.

Onderwijscurricula voor personen met ernstige meervoudige beperkingen

In het buitenland werden reeds verschillende onderwijscurricula ontwikkeld voor leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen. Nele Geysen en Sara Sauren, studenten orthopedagogiek van de KU Leuven, zullen in het kader van hun masterproef bestaande internationale curricula in kaart brengen. Tevens zullen zij onderwijspersoneel uit het buitenland bevragen over het onderwijsaanbod dat zij doen naar deze leerlingen toe. Op die manier willen we tot een overzicht komen van expertise die op dit vlak in het buitenland werd opgebouwd en die ook voor Vlaanderen inspirerend kan zijn. We houden u op de hoogte van het verdere verloop van dit onderzoek, met vragen kan u terecht bij Multiplus.buo@vsko.be.

Alertheid bij personen met ernstige meervoudige beperkingen

Op 20 oktober 2011 promoveerde Vera Munde, doctoraatsstudente aan de universiteit van Groningen, met het proefschrift getiteld "Attention please! Alertness in individuals with profound intellectual and multiple disabilities". Dit onderzoek richtte zich op het beschrijven, meten en beïnvloeden van alertheid bij personen met ernstige meervoudige beperkingen. In dit kader werd onder meer de Lijst Alertheid ontwikkeld, waarmee alertheid betrouwbaar geobserveerd kan worden. Verder bleek dat begeleiders de alertheid van personen kunnen bevorderen door zich van het belang van alertheid bewust te zijn, alertheidsuitingen te observeren en de persoon vervolgens te stimuleren rekening houdend met zijn/haar individuele mogelijkheden en noden. Het boek kan besteld worden via Uitgeverij Stichting Kinderstudies: <http://www.stichting-kinderstudies.nl>.

Interacties tussen personen met ernstige meervoudige beperkingen en hun begeleiders

Ine Hostyn, doctoraatsstudente aan de Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek van de KU Leuven, verdedigde op 19 december 2011 haar proefschrift "Interactions between people with profound intellectual and multiple disabilities and their direct support staff". In dit onderzoek werden verschillende methoden en instrumenten toegepast om de kwaliteit van interactie tussen personen met ernstige meervoudige beperkingen en hun directe begeleiders beter te begrijpen en te beschrijven en van daaruit verbeterpunten af te leiden. Meer informatie kan u verkrijgen via Multiplus.buo@vsko.be.

Effectiviteit COCPvg-programma

COCP (Communicatieve Ontwikkeling van niet-sprekende kinderen en hun CommunicatiePartners; Heim, Jonker & Veen) (<http://www.cocp.nl>) is een programma, ontwikkeld begin jaren '90, dat de communicatie tussen niet-sprekende kinderen en hun omgeving wil bevorderen. De nadruk ligt in dit programma op het leren begrijpen van de communicatieve signalen van het kind en het leren bevorderen van deze communicatie. Hierbij wordt intensief gebruik gemaakt van video-opnames van de communicatie door en met het kind.

Het COCPvg-programma werd later ontwikkeld, specifiek voor kinderen met ernstige meervoudige beperkingen. Rond dit programma werd nu een effect- en evaluatieonderzoek opgezet. Het projectrapport met de resultaten kan u hier terugvinden:

<http://home.medewerker.uva.nl/m.j.m.heim/bestanden/Eindrapport%20COCPvg%20gecorrigeerde%20drukversie%2020111230.pdf>. Zowel betreffende interactiestijl van de communicatiepartners, beurtwisseling en initiatiefname in de interactie, gebruik van communicatieve functies door de persoon met ernstige meervoudige beperkingen als betreffende uitvoerbaarheid en waardering door de betrokkenen werden er positieve resultaten vastgesteld.

Onderzoeken voorgesteld op SIRG-PIMD

Op 7, 8 en 9 november 2011 namen wij in Manchester deel aan een bijeenkomst van wetenschappelijke onderzoekers en praktijkmensen die werken rond personen met ernstige meervoudige beperkingen, verenigd in de SIRG-PIMD (Special Interest Research Group on Persons with Profound Intellectual and Multiple Disabilities, deel van IASSID). Er werden heel wat lopende of afgewerkte onderzoeken en projecten voorgesteld, die we hier graag voor u oplist. Indien u hierover meer informatie wenst, kan u contact opnemen via Multiplus.buo@vsko.be.

- analyse van micro-communicatie door personen met ernstige meervoudige beperkingen (Dr. Colin Griffiths)
- alertheid bij personen met ernstige meervoudige beperkingen (Dr. Vera Munde)
- evidence-based informatie betreffende communicatie-interventies bij personen met ernstige meervoudige beperkingen (Prof. Dr. Juliet Goldbart)
- communicatiepaspooten (Dr. Carly Jim, Anneleen Penne)
- evaluatie van de kwaliteit van interactie tussen personen met ernstige meervoudige beperkingen en hun begeleiders (Prof. Dr. Bea Maes)
- tevredenheid van ouders over de kwaliteit van zorg in residentiële voorzieningen voor personen met ernstige meervoudige beperkingen (Jorien Luijckx)

- sociale contacten van personen met ernstige meervoudige beperkingen (Aafke Kamstra)
- multi-sensory storytelling (Annet van der Putten)
- verlies en rouw bij personen met ernstige meervoudige beperkingen en hun omgeving (Hannah Young)
- peerinteracties tussen personen met ernstige meervoudige beperkingen (Sara Nijs)
- herbenoemen van probleemgedrag na training (Petra Poppes)
- samenwerking tussen ouders en professionelen binnen de zorg voor personen met ernstige meervoudige beperkingen (Suzanne Jansen)

VORMING EN ADVIES

Magenta-project: zorg-werk-levenbalans voor ouders van een zorgenkind

Noor Seghers, wetenschappelijk medewerker aan de Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek van de KU Leuven met ruime ervaring op vlak van vorming en management en zelf moeder van een zorgenkind, vormt samen met Prof. Dr. Bea Maes de drijvende kracht achter het Magenta-project. In het kader van dit project wordt in 2012 en 2013 een aanbod uitgewerkt voor ouders van kinderen tussen 0 en 14 jaar met een handicap of chronische ziekte. Het leven van de ouder wordt daarin centraal gesteld. Er wordt met name een raamwerk aangeboden om een goed persoonlijk evenwicht te vinden tussen zorgen, werken in het gezin en buitenshuis en 'leven' (tijd voor ontspanning, zelfzorg en relaties). Ook samenwerking met professionelen (dokters, therapeuten, hulpverleners...) en inschakeling van familie, vrienden en vrijwilligers komen aan bod.

Inspiratie wordt gehaald uit managementliteratuur, bijvoorbeeld op vlak van organiseren, beslissen, time management, overleg en teamwerk en deze inzichten worden vertaald naar de gezinssituatie. Dit wordt geïntegreerd met ervaringen van ouders en zo wordt een praktische leidraad voor ouders tot stand gebracht.

Men zoekt nog ouders voor een interview over hun aanpak in het gezin, de belangrijkste struikelblokken die ze ervaren hebben en de oplossingen die zij gevonden hebben. Vanaf april 2012 worden tevens in alle provincies workshops georganiseerd. Interesse? Lees meer op <http://www.magentaproject.be> en vul het aanmeldingsformulier voor ouders of organisaties in.

Vormingsmodules Multiplus

De VVKBuO-scholen kunnen nog steeds een beroep doen op Multiplus voor vormingen omtrent diverse thema's: ondersteuningsnoden van de doelgroep, communicatie, kwaliteit van leven & ondersteuning, beeldvorming & handelingsplanning, dagbesteding, multi-sensory storytelling, snoezelen, muziek, gedragsproblemen. Meer informatie vindt u op: <http://www.multiplus.be/vorming.php>.

Agenda

JANUARI 2012

19/01/12 & 2/02/12: Omgaan met mensen met een autismespectrumstoornis en verstandelijke handicap. Georganiseerd door VIBEG. Meer informatie:

<http://www.vibeg.be/cursussen/omgaan-met-mensen-met-een-autismespectrumstoornis-en-verstandelijke-handicap>.

24/01/12 & 14/02/12 & 13/03/12: Erfelijkheid en verstandelijke handicap. Georganiseerd door VIBEG. Meer informatie: <http://www.vibeg.be/cursussen/erfelijkheid-en-verstandelijke-handicap>.

25/01/12: Eindconferentie Dynamisch Assessment. Aangepaste diagnostiek van kinderen met meervoudige ontwikkelingsstoornissen. Georganiseerd door Kentalis, Fontys Hogeschool en het Gouverneur Kinsbergencentrum. Meer informatie: http://gallery.mailchimp.com/e0d89ec9c44411a0be7b02aed/files/Uitnodiging_25_01_2012EINDCONFERENTIE.pdf.

26/01/12: Het ABC van het PAB. Georganiseerd door KVG. Meer informatie: <http://www.kvg.be/index.php?page=106>.

26-27/01/12: Basiscursus basale stimulatie. Georganiseerd door MPI Heilig Hart Deinze. Meer informatie: <http://www.basale-stimulatie.be/kalender.html>.

FEBRUARI 2012

2/02/12 & 9/02/12: Autisme en verstandelijke beperking. Georganiseerd door Handicum. Meer informatie: <http://www.handicum.be/profs/detail/autisme-en-verstandelijke-beperking>.

3/02/12: Com@modemdag. Georganiseerd door Modem. Meer informatie: <http://modem.kinsbergenvzw.be/bijscholing/inschrijven/event/21-commodemdag.html>.

3/02/12: De draad tussen cliënt en begeleider. Studiedag 40 jaar MPC Terbank. Meer informatie: <http://www.senvzw.be/wg/vlaams-brabant-amp-brussel/content/studiedag-de-draad-tussen-client-en-begeleider>.

7/02/12: Leren leven met een handicap, een kind met een handicap. Georganiseerd door Gezin en Handicap en KVG Vlaams-Brabant. Meer informatie: <https://www.google.com/calendar/event?eid=dG9xNW51MDBkMnRzOWVlaTRhNHZsamFtYW8gZ2V6aW4uaGFuZGJlYXBAbQ&ctz=Europe/Brussels&gsessionid=OK>.

10/02/12 & 17/02/12 & 2/03/12 & 16/03/12 & 16/04/12: Cursusreeks gedragsproblemen bij personen met een diep of ernstig verstandelijke handicap. Georganiseerd door Herman Wouters, met steun van Steunfonds M.M. Delacroix. Meer informatie: <http://www.senvzw.be/wg/verstandelijke-beperking-amp-gedragsproblemen-algemeen/content/cursusreeks-gedragsproblemen-bij-personen-met-een-diep-of-ernstig-verstandelijke-handicap>.

15/02/12: Erfrecht. Georganiseerd door Gezin en Handicap en KVG Vlaams-Brabant. Meer informatie: <https://www.google.com/calendar/event?eid=ZXZ2bWx1OGVnZ2pzbmNhYjl2OWgxZnE1djAgZ2V6aW4uaGFuZGJlYXBAbQ&ctz=Europe/Brussels&gsessionid=OK>.

16/02/12 & 9/03/12: Gerrit Vignero brengt 'de draad tussen cliënt en begeleider'. Georganiseerd door Handicum. Meer informatie: <http://www.handicum.be/profs/detail/gerrit-vignero-brengt-de-draad-tussen-client-en-begeleider>.

29/02/12: Tegemoetkomingen en bijkomende kinderbijslag. Georganiseerd door Gezin en Handicap en KVG Vlaams-Brabant. Meer informatie: <https://www.google.com/calendar/event?eid=bWswdXF1aHBtdWp1amo3c2c2ZXU5YWFnYWcgZ2V6aW4uaGFuZGJlYXBAbQ&ctz=Europe/Brussels&gsessionid=OK>.

29/02/12 & 1/03/12-2/03/12: Basiscursus basale stimulatie. Georganiseerd door DVC Zevenbergen. Meer informatie: <http://www.basale-stimulatie.be/kalender.html>.

MAART 2012

8/03/12: Epilepsie en diabetes bij personen met een verstandelijke handicap.

Georganiseerd door VIBEG. Meer informatie: <http://www.vibeg.be/cursussen/epilepsie-en-diabetes-bij-personen-met-een-verstandelijke-handicap>.

20/03/12: Brussen. Georganiseerd door Gezin en Handicap en KVG Vlaams-Brabant. Meer informatie:

<https://www.google.com/calendar/event?eid=YjRqdmVcHQxZ2xzZ2trcWZ0ZGgwbXE2ZjggZ2V6aW4uaGFuZGJiYXBAbQ&ctz=Europe/Brussels&gsessionid=OK>.

21-22-23/03/12: Basiscursus basale stimulatie. Georganiseerd door het Vlaams Samenwerkingsverband Basale Stimulatie. Meer informatie: <http://www.basale-stimulatie.be/kalender.html>.

21-22-23/03/12: Verdiepingscursus basale stimulatie. Georganiseerd door het Vlaams Samenwerkingsverband Basale Stimulatie. Meer informatie: <http://www.basale-stimulatie.be/kalender.html>.

23/03/12: Een zijden draadje. Wanneer de gehechtheidsrelatie broos is.

Georganiseerd door VIBEG. Meer informatie: <http://www.vibeg.be/cursussen/een-zijden-draadje>.

23/03/12: EMBcongres: 'In beweging voor/met EMB'. In Zwolle (NL). Georganiseerd door Platform EMG. Meer informatie: info@emgplatform.nl.

26/03/12: Lentecongres Belgische Vereniging Respiratoire Kinesitherapie. Meer informatie: http://www.abkr-bvrk.be/nl/nieuws/bvrk_congres_route/20.

28/03/12 & 11/04/12 & 25/04/12: Verstaanbaar maken. Train de trainer.

Georganiseerd door Vilans (NL). Meer informatie:

<http://vilans6.vilans.nl/Pub/Home/Ons-aanbod/Ons-aanbod-Evenementen/Ons-aanbod-Evenementen-Train-de-trainer-Verstaanbaar-maken.html>.

APRIL 2012

2/04/12: Hulpverlening vanuit intercultureel perspectief. Georganiseerd door SIG. Meer informatie: <http://www.sig-net.be/CalendarDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=998>.

2/04/12: Deontologische vraagstukken in de hulpverlening aan ouders en kinderen. Georganiseerd door SIG. Meer informatie: <http://www.sig-net.be/CalendarDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=1002>.

4/04/12: Kwaliteit van Leven van Brussen van kinderen met een beperking. Georganiseerd door SIG. Meer informatie: <http://www.sig-net.be/CalendarDetail.aspx?l=002.003&action=K&id=1011>.

12/04/12 – 14/04/12: ZieZo Beurs. Nationale beurs voor aangepast zien. In Houten (NL). Georganiseerd door het Oogfonds. Meer informatie: <http://www.ziezo.org/ziezo-homepage/bezoekers>.

19/04/12: De kracht van aanraking in de zorgsector. Georganiseerd door VIBEG. Meer informatie: <http://www.vibeg.be/cursussen/de-kracht-van-aanraking-de-zorgsector>.

19/04/12 & 26/04/12: SIS-basistraining. Georganiseerd door Handicum. Meer informatie: <http://www.handicum.be/profs/detail/sis-basistraining>.

23/04/12 & 14/05/12: Gentle teaching: focus op de relatie. Georganiseerd door Handicum. Meer informatie: <http://www.handicum.be/profs/detail/gentle-teaching-focus-op-de-relatie>.

24/04/12: Workshop klankschalen en terugkomdag. Georganiseerd door Handicum. Meer informatie: <http://www.handicum.be/profs/detail/workshop-klankschalen-en-terugkomdag>.

25/04/12 – 27/04/12: REVA-beurs. Informatiebeurs voor mensen met een beperking.
Meer informatie: <http://www.reva.be/reva2010/reva.asp?lang=nl>.

MEI 2012

8/05/12: Let's twist again. Samenwerken met familie en het natuurlijk netwerk.
Georganiseerd door Handicum. Meer informatie:
<http://www.handicum.be/profs/detail/lets-twist-again>.

9/05/12-12/05/12: SupportBeurs. Beurs voor mensen met een fysieke handicap. Meer informatie: <http://www.supportbeurs.nl/beursmail/support-beurs-2012/2011-04-01/zet-supportbeurs-2012-alvast-in-uw-agenda>.

31/05/12 & 1/06/12: Autisme en ernstig tot diep verstandelijke beperking.
Georganiseerd door Autisme Centraal. Meer informatie:
<http://www.autismecentraal.com/public/workshops.asp?div=B&lang=NL&pid=17&N=X&S=X&D=X&oc=&txtSearch=&loc=&title=diep>.

CONTACT

Anneleen Penne
Multiplus.buo@vsko.be
info@multiplus.be
Vesaliusstraat 2
3000 Leuven
016/32.59.04
www.multiplus.be